

Karl-Wolfgang Tröger

Biblia a Korán

Čo ich spája a rozdeľuje

S úvodom do Mohamedovho pôsobenia
a vzniku islamu

Slovenská biblická spoločnosť

Kúpou tejto knihy podporujete činnosť Slovenskej biblickej spoločnosti.

Ďakujeme.

Slovenská biblická spoločnosť je nezisková organizácia, ktorej poslaním je šíriť medzi ľuďmi Božie Slovo – Bibliu. Ako člen združenia United Bible Societies (Spojené biblické spoločnosti) organizuje a podporuje preklady Biblie do slovenčiny a do jazykov národnostných menšín. Vďaka svojmu ekumenickému charakteru prispieva k medzikonfesijnej spolupráci pri prekladaní Biblie a jej šírení na Slovensku.

Obrázok na titulnej strane: »*Henoch a jeho syn*«, znázornenie z islamského rukopisu »*Ruženec svetových dejín*« od Mahmúda ibn Ramadána
Copyright © ÖNB, Wien: Cod. A. F. 50, fol. 5r

Copyright © 2008 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart
Slovenské vydanie © 2016 Slovenská biblická spoločnosť

Preklad: Dipl.-Theol. Univ. Ján Krupa; SSDr. Pavel Vilhan, PhD.
Lektúra: doc. Mgr. Attila Kovács, PhD.; SSDr. Pavel Vilhan, PhD.
Jazyková korektúra: Mgr. Eva Krpelanová; Mgr. Nadežda Lúčanská;
Ing. Monika Turňová

Tlač: Alfa print, s.r.o., Martin

ISBN 978-80-89846-04-7

www.biblickaspolocnost.sk

Predhovor k slovenskému vydaniu

Prvotným zámerom vydania tejto stručnej, no pomerne informatívnej knihy je ponúknuť čitateľovi pomôcku pre rýchle zorientovanie sa v problematike vzťahu dvoch mono-teistických vierovyznaní – kresťanstva a islamu. Zámer nemeckého autora knihy zodpovedá situácii, v ktorej sa už niekoľko desaťročí nachádzajú kresťania na Západe, kde sa hľadajú spôsoby komunikácie a spolužitia medzi veriacimi týchto dvoch náboženstiev. Aj keď sa v našom prostredí uvedená potreba môže javiť ako menej aktuálna alebo okrajová, predsa len vďaka prílivu či nárastu moslimskej populácie v Európe je, podľa nášho názoru, skôr otázkou času, kedy bude aj u nás potrebné vážnejšie a podrobnejšie sa touto témou zaoberať.

Cieľom predkladanej publikácie je predovšetkým poskytnúť čitateľovi fakty o vzťahu týchto náboženstiev vychádzajúc z čítania Písíem kresťanov a moslimov. Dôležité je pritom zdôrazniť, že ide o kresťanský pohľad a výklad faktov, a nie o pohľad z druhej strany, ktorý ponúkajú nielen už jestvujúce publikácie na našom trhu uvedené v zozname vybranej literatúry, ale vlastne aj samotný Korán. S ohľadom na slovenské znenie najnovšieho vydania Koránu sme sa usilovali rešpektovať a zachovať jeho vlastný spôsob vyjadrovania. Preto bolo potrebné priblížiť mentalite kresťanského čitateľa niektoré špecifické vyjadrenia Koránu pomocou alternatívnych pojmov a vysvetlení v hranatých zátvorkách.

Veľkú podporu pre presné vyjadrenie faktov, pojmov a mien v slovenskom jazyku nám poskytol islamológ a religionista, doc. Mgr. Attila Kovács, PhD., ktorému úprimne ďakujeme za lektorovanie knihy.

Naším želaním je, aby čitateľ tejto knihy rozšíril svoje vedomosti o prameňoch kresťanstva a islamu. Veríme, že tak obohatí svoje poznanie Biblie a Koránu o súvislosti, ktoré sú podmienkou pre ich lepšie porozumenie.

Pavel Vilhan
predseda Slovenskej biblickej spoločnosti

I. Na úvod

1. Náš sused Abú Hasan	11
2. Zámer publikácie	12
3. Osnova knihy	12
4. Viera a pochopenie	13
5. Stanovisko a stretnutie	14
6. Upozornenia	15

II. »Jediné náboženstvo u Boha je islam« (Korán 3:19) – Mohamedovo pôsobenie v Mekke a Medine

1. Čo znamená »islam«? Definícia a charakteristika	18
2. Mekka a staroveká Arábia	19
3. Židia, kresťania a polyteisti v starovekej Arábii. Náboženské pomery v Mohamedovej dobe	22
4. Mohamed a jeho povolanie	27
5. Mohamedovo poslanstvo	31
6. Reakcia mekkskej hornej vrstvy: odmietnutie a prenasledovanie.....	34
7. Mohamedova nočná cesta a cesta do neba	37
8. Hidžra	38
9. Situácia v Medine (Jathribe)	39
10. Komunitný poriadok v Medine	41
11. Medinská teokracia: model islamskej spoločnosti? Vzťah štátu a náboženstva v islame	42
12. Spory so židmi	45
Exkurz: dejiny a súčasnosť	51
13. Obrat: orientácia na Mekku	52
Exkurz: Mohamed a moslimovia – Abrahámovi dedičia	55
14. Spory s Mekkkčanmi. Rázie a svätá vojna	57
Exkurz: džihád a »svätá vojna« – násilie a nenásilie	60
15. Mohamedove úspechy. Boj proti neveriacim	62
16. Mohamedova rozlúčková púť a smrť	63
17. Kalífát a šírenie islamu. Prehľad	64

III. Kniha a knihy – o Biblii a Koráne, židoch, kresťanoch a moslimoch

1. Biblia, kniha a »Sväté písmo«	70
2. Korán a Sunna	71
3. Tradície výkladu a teologické školy	73
4. Korán – recitovanie a kniha	75

5. Usporiadanie Koránu	76
6. Reč a krása Koránu	78
7. Vznik Koránu	79
8. Preklady Koránu a Biblie	81
9. »Matka Knihy« a zjavenia Mohamedovi	81
10. Viera v knihy	83
11. Tóra, Evanjelium a Korán (podľa Koránu)	83
12. Smerodajná norma a pravé náboženstvo	85
13. »Ludia Knihy« a postavenie vlastníkov Písma	87
14. Božie slovo a Sväté písmo – o chápaní Písma	89
15. Korán, Evanjelium a Tóra: dedičstvo a nárok	91
16. Ťažisko Písma	93
17. Zásady pri porovnávaní Biblie a Koránu	94

IV. Boh, proroci a ľudia – teológia, profetológia, antropológia a etika

1. Vyznania viery	100
2. Alláhu akbar: Boh je najväčší (teológia)	103
2.1 Božia jedinečnosť	103
2.2 Triteizmus a Trojica	105
2.3 Pán Boh, Kyrios Ježiš	107
2.4 Boh Otec – Ježiš Syn	108
2.5 Skrytý a zjavný Boh – k otázke transcendentnosti	110
2.6 Božie vlastnosti	111
2.7 Boh, Stvoriteľ všetkých vecí	113
2.8 Boh Sudca	113
2.9 Milosrdný a odpúšťajúci Boh	116
2.10 Milujúci Boh a Božia láska	119
2.11 Boh Stvoriteľ a Boh Vykupiteľ	121
2.12 Pavol – svedok Ježiša Krista	122
3. Proroci a poslovia	123
3.1 Proroci v Biblii	123
3.2 Ján Krstiteľ a Ježiš	125
3.3 Mohamed a proroci	127
4. Človek pred Bohom	131
4.1 Postavenie človeka v Božom stvorení	131
4.2 Predurčenie a ľudské konanie	134
4.3 Satan a zlo. Hriech a hriešnik	137
4.4 Viera a nevier. Rozhodnutie a súd	140
4.5 Osvedčenie viery	145

V. Adam, Abrahám a Mojžiš – židovské tradície v Koráne

1. Nález	160
2. Stvoriteľ a stvorenie, raj a pád do hriechu	161
3. Kain a Ábel	165
4. Noach, potopa a stavba veže	167
5. Abrahám a jeho rodina	170
5.1 Abrahám v Koráne	170
5.2 Abrahám v Biblii	183
6. Jozef a jeho bratia	190
7. Mojžiš a Áron	196
8. Desatoro (Dekalóg), Tóra a Zákon	206
9. Samuel, Saul, Dávid a Šalamún	215
10. Eliáš a Elizeus	221
11. Jonáš a Jób	222
12. Zhrnutie	225

VI. Ján, Mária a Ježiš – kresťanské tradície v Koráne

1. Úvodné poznámky	230
2. Ján Krstiteľ a Zachariáš	231
3. Mária	232
4. Ježiš	237
4.1 Ku koránovej kristológii	237
4.2 Ježišovo počatie a narodenie: Boží zázrak na človekovi Ježišovi	238
4.3 Slovo a duch	239
4.4 Ježiš, syn Márie – Mesiáš a Bohu poddaný	239
4.5 Odmietnutie opačných stanovísk	242
4.6 Ježišova úloha a ohlasovanie	243
4.7 Ježišovo konanie zázrakov	244
4.8 Ježišov život	246
4.9 Ježišova smrť a otázka ukrižovania	247
4.10 Ježišovo vyzdvihnutie a druhý príchod	250
4.11 O význame Ježišovho utrpenia a zomierania	251
4.12 Ježiš u moslimov a kresťanov	252

VII. Epilóg

1. Otázky viery	256
2. Otázka Boha	256
3. Kristova udalosť	258

Obsah

4. Bol Mohamed prorokom?	259
5. »Dobrého sa držte!« (1Tes 5,21)	260
Zoznam vybranej literatúry	262
Zoznam vybraných slovenských a českých titulov	265
Odkazy na pramene	265
Register	266
Informačné tabuľky	
Mohamed v Mekke a Medine	66
Nástupcovia Mohameda (kalifovia)	67
Dynastie	67
Rozšírenie islamu (do 15. storočia)	68
Päť pilierov islamu	147
Pestrosť islamu – prehľad náboženských smerov	152
Charakteristika smerov a zoskupení	153
Reformné hnutia a hnutia obnovy	155
Islamskí funkcionári (»úradý«)	156
Islamský rok	156
Islamské sviatky	157
Abraháмова rodina (podľa Biblie)	187

Skratky biblických kníh

Stará zmluva – knihy protokánónické

Gn	Genezis – 1. Mojžišova
Ex	Exodus – 2. Mojžišova
Lv	Levitikus – 3. Mojžišova
Nm	Numeri – 4. Mojžišova
Dt	Deuteronómium – 5. Mojžišova
Joz	Jozua
Sdc	Sudcov
Rút	Rút
1Sam	1. Samuelova
2Sam	2. Samuelova
1Krľ	1. Kráľov
2Krľ	2. Kráľov
1Krn	1. Kroník
2Krn	2. Kroník
Ezd	Ezdráš
Neh	Nehemiáš
Est	Ester
Jób	Jób
Ž	Žalmy
Prís	Príslovia
Koh	Kohelet – Kazateľ
Vľp	Vel'pieseň
Iz	Izaiáš
Jer	Jeremiáš
Nár	Náreký
Ez	Ezechiel
Dan	Daniel
Oz	Ozeáš
Joel	Joel
Am	Amos
Abd	Abdiáš
Jon	Jonáš
Mich	Micheáš
Nah	Nahum
Hab	Habakuk
Sof	Sofoniáš
Ag	Aggeus
Zach	Zachariáš
Mal	Malachiáš

Stará zmluva – knihy deutero-kánónické

Tob	Tobiáš
Jdt	Judita
EstG	Ester (grécka)
Múd	Kniha múdrosti
Sir	Kniha Sirachovca
Bar	Baruch (a Jeremiášov list)
Dan	Prídavky k Danielovi
1Mak	1. Makabejcov
2Mak	2. Makabejcov

Nová zmluva

Mt	Evanjelium Matúša
Mk	Evanjelium Marka
Lk	Evanjelium Lukáša
Jn	Evanjelium Jána
Sk	Skutky apoštolov
Rim	Rimanom
1Kor	1. Korint'anom
2Kor	2. Korint'anom
Ga	Galatanom
Ef	Efezanom
Flp	Filipanom
Kol	Kolosanom
1Tes	1. Tesaloničanom
2Tes	2. Tesaloničanom
1Tim	1. Timotejovi
2Tim	2. Timotejovi
Tít	Títovi
Flm	Filemonovi
Heb	Hebrejom
Jk	Jakubov
1Pt	1. Petrov
2Pt	2. Petrov
1Jn	1. Jánov
2Jn	2. Jánov
3Jn	3. Jánov
Júd	Júdov
Zj	Zjavenie Jána

Arabský polostrov
 Prerušované čiary označujú hlavné karavánové cesty

I. Na úvod

1. Náš sused Abú Hasan

Abú Hasan je priateľský sused, ktorý je ochotný pomôcť. Pozdravíme sa a navzájom si podržíme dvere, keď sa stretávame s ťažkými nákupnými taškami. Niekedy dôjde aj ku krátkemu rozhovoru o počasí, domovej správe či cenách potravín. Manželka Abú Hasana a obe jeho dcéry nosia závoje. Aj jeho som už videl pri vchode do malej mešity. Je moslim a jeho rodina je islamská. Viac o týchto ľuďoch neviem. Sú priateľskí, ale niekedy trochu hluční, keď slávia svoje sviatky. Aby sme sa o nich – a oni o nás – dozvedeli viac, museli by sme ich niekedy pozvať na návštevu. To však treba dobre zvážiť.

Toto je každodenný príbeh mnohých ľudí, v okolí ktorých žijú moslimovia. Z času na čas sa uskutočnia vzájomné návštevy pri príležitosti narodenín alebo sviatkov, no sú skôr zriedkavé, pretože prevažuje vzájomná rezervovanosť a strach z kontaktu. Sme si cudzí a mnohí ľudia pociťujú potrebu vymedzovať sa, aby neriskovali stratu identity.

Našťastie, v kresťanských komunitách kontakty s moslimami vzrástli a pociťuje sa potreba bližšie sa spoznať. Predovšetkým je tu veľa otázok, ktoré sa týkajú islamského náboženstva a spôsobu života, odkedy sa o tom neustále hovorí v médiách. Chcú vedieť, čo sa za tým skrýva, v čo stúpeni islamu naozaj veria, čo je v Koráne, ako je to vlastne s tou »svätou vojnou« –, či zodpovedajú skutočnosti správy, ktoré sa šíria o islame. Záujmy a pohnútky pýtajúcich sa sú rôznorodé. Jedným ide viac o politiku a dejiny, druhým o náboženstvo. Chcú si nechať potvrdiť alebo vyvrátiť nedôveru a predsudky. V diskusiách na seba často

tvrdó narážajú odpor a sympatia, ignorancia a porozumenie. Preto je potrebné pozrieť sa bližšie na pramene islamskej viery, aby sme získali poznatky nevyhnutné pre rozhovor.

2. Zámer publikácie

Bezprostrednou pohnútkou pre vznik tejto publikácie bola požiadavka kresťanov a kresťanských komúnit získať informácie o islame, Mohamedovej osobe a Koráne. Táto kniha chce plne vyhovieť tejto požiadavke a kladie si za cieľ predstaviť Korán a jeho význam pre moslimov. Poukáže tiež na to, čo spája a rozdeľuje Bibliu a Korán, kresťanskú a moslimskú vieru. Cieľom publikácie je prispieť k primeranému, férovému posúdeniu a postojú voči Koránu a islamu. Apologetický postoj je tejto knihe cudzí! Chce prispieť k pochopeniu iného náboženstva, napomôcť porozumeniu medzi kresťanmi a moslimami a budovať mosty tam, kde ešte existujú hlboké priepasti.

3. Osnova knihy

Tomuto zámeru zodpovedá osnova knihy.

Po úvode (I) nasleduje kapitola, ktorá sa zaoberá historickým počiatkom islamu, teda Mohamedovým pôsobením v Mekke a Medine, pričom sa zvlášť berie do úvahy otázka židov a kresťanov v starovekej Arábii a Mohamedovho vzťahu k nim (II). Následne ide o porovnanie Biblie a Koránu, o charakter a vznik Koránu a jeho postavenie oproti posvätným spisom židov a kresťanov (III). Kapitola IV si všíma obsah Mohamedovho ohlasovania, čo sa týka predstavy o Bohu, funkcie prorokov

a poslov, a postavenia človeka pred Bohom, v porovnaní s biblickými tvrdeniami.

Spoločné tradície Koránu a hebrejskej Biblie (Starej zmluvy) a ich pozoruhodné rozdiely tvoria obsah kapitoly V, zatiaľ čo kapitola VI je venovaná Márii a Ježišovi (Marjam a Ísa), a osobitnú pozornosť venuje kristológii. Knihu uzatvára epilóg (VII) a zoznam vybranej literatúry.

4. Viera a pochopenie

Táto kniha stavia na viere a pochopení.

Existuje viera plná dôvery v Boha, ktorá si vystačí sama a nekladie nijaké spätné otázky, a existuje viera, ktorá chce aj pochopiť to, na čo sa podujala, pýta sa a zápasí o odpovede.

To sa vzťahuje v prvom rade na vlastnú vieru, má to však svoje následky aj pre zaobchádzanie s vierou iných, s inými náboženstvami. Je podstatný rozdiel v tom, či k nim pristupujeme s ľahostajnosťou, možno dokonca s ignoranciou a odmietaním, alebo so záujmom a želaním pochopiť ich. V čo vlastne veria? Na čo sa podujali a stavili svoju dôveru? Ako sa ich viera prejavuje v myslení a konaní?

Kto sa takto pýta, už má kľúč k pochopeniu: vnímanie nového, iného, cudzieho, nezaujatá zvedavosť a túžba po skúsenosti. Táto principiálna ochota priblížiť sa k niečomu inému a k iným, aby sme pochopili, je zároveň najlepším prostriedkom na spoznanie seba samého – ako píše André Gide. Vedie to napokon aj k prehĺbeniu vlastnej viery. V tomto prípade predsudky nemajú nijakú šancu, ignorancia a arogancia ochabnú.

5. Stanovisko a stretnutie

Z tohto vyjadrenia vyplýva základný postoj pre stretnutie s inými náboženstvami a ich veriacimi, ktoré sa vyznačuje otvorenosťou a rešpektom. Je tu na to, aby sa predsudky dali bokom, aby sa rešpektovalo sebachápanie toho druhého a aby sa pozorne načúvalo tomu, čo chce povedať o svojej viere a svojom Svätom písme.

Takýto otvorený, nezaujatý a chápaný postoj nevylučuje vlastné pevné stanovisko, naopak, predpokladá ho! Lebo len toho, kto má pevné a jasné stanovisko, budú aj tí druhí vnímať zreteľne (a brať vážne) a on sám nestratí orientáciu. Z týchto dôvodov je zakorenenie vo vlastnej viere – prepojené s otvorenosťou a toleranciou – najlepším predpokladom pre plodný rozhovor, – v našom prípade medzi kresťanmi a moslimami, Bibliou a Koránom.

Viera, orientovaná na Bibliu, nám má preto na nasledujúcich stranách poslúžiť ako kompas pri putovaní svetom viery moslimov. Kto prechádza týmto svetom s otvorenými očami, objaví nové, zaujímavé, pekné a hodnotné veci a môže ich porovnávať s tým, čo už pozná a čo vytvára jeho vlastný svet viery. Možno pri tom dospeje aj k novým prienikom so svojou vlastnou vierou, začne ju vidieť novými očami a dokonca niečo aj lepšie pochopí. Môže sa stať, že na základe svojich poznatkov niečo skoriguje a takýmto spôsobom sa počas poznávacieho procesu zmení.

Publikácia »Biblia a Korán« chce podporovať takéto pochopenie práve tým, že odhaľuje rozdiely medzi oboma svetmi viery. Nechce prehlbovať priepasti, ale odstraňovať predsudky. Chcela by prispieť k tomu, aby sa zlepšilo vzájomné porozumenie medzi kresťanmi a moslimami, čo napokon prospeje všetkým, ktorí žijú v etnicky a nábožensky

zmiešanej spoločnosti. Táto kniha chce pozvať čitateľov, aby sa podieľali na tomto dialógu viery.

6. Upozornenia

K poznámkam

Keďže táto kniha je určená pre široký okruh čitateľov, boli vynechané poznámky pod čiarou a vedecký aparát. Pramene, ktoré autor použil, sú zahrnuté v zozname vybranej literatúry na konci knihy.

K prekladom

Preklady pasáží hebrejskej Biblie a Novej zmluvy sú prevzaté z tretieho opraveného vydania slovenského ekumenického prekladu Biblie, ktorý vydala Slovenská biblická spoločnosť; www.biblia.sk.

Pri textoch z Koránu ide o preklad, ktorý zhotovil Abdulwahab Al-Sbenaty a vydal LEVANT consulting v roku 2015; www.koran.sk; dôrazy autora našej publikácie a jeho varianty prekladu Koránu sú uvedené v hranatých zátvorkách.